

GIN KAUPUNGIN
RISTÖKESKUS
JA LUOVUTUSKIELTO

**HELSINGIN KAUPUNGIN
YMPÄRISTÖKESKUS
KÄYTTÖ- JA LUOVUTUSKIELTO**

PUNGIN
ESKUS
USKIELTO

**HELSINGIN KAUPUNGIN
YMPÄRISTÖKESKUS
KÄYTTÖ- JA LUOVUTUSKIELTO**

Hallinnolliset pakkokeinot Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa 2009–2011

Elina Pahkala

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 14/2012

Elina Pahkala

Hallinnolliset pakkokeinot Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa 2009–2011

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Helsinki 2012

Kannen kuva: © Elina Pahkala
ISSN 1235-9718
ISBN 978-952-272-382-6
ISBN (PDF) 978-952-272-383-3

Painopaikka: Kopio Niini Oy
Helsinki 2012

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	2
Sammandrag	3
1 Johdanto	4
2 Hallinnollisten pakkokeinojen määritelmä.....	5
3 Pakkokeinot ympäristöterveydenhuoltoa ja ympäristönsuojelua koskevassa lainsäädännössä.....	7
4 Pakkokeinomenettely.....	8
4.1 Menettelytavat yleisesti	8
4.2 Menettelytavat ympäristökeskuksella.....	9
4.3 Pakkokeinomenettelyn vaikuttavuus	10
5 Aineisto	12
5.1 Määrällinen tarkastelu	12
5.2 Laadullinen tarkastelu	12
6 Tulokset	13
6.1 Määrällinen tarkastelu	13
6.2 Laadullinen tarkastelu, ympäristöterveysyksikkö ja ympäristövalvontayksikkö	16
6.3 Laadullinen tarkastelu, ympäristöterveysyksikkö	18
7 Pohdinta.....	22
7.1 Yleistä tuloksista	22
7.2 Hyvän hallinnon periaatteet.....	24
8 Jatkotoimenpiteet.....	25
Kirjallisuus.....	26

Tiivistelmä

Hallinnolliset pakkokeinot ovat lainsäädännössä olevia erityisiä säännöksiä, joita on laadittu lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi. Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään, kun jossakin viranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa havaitaan lainvastainen tila eikä sitä saada poistetuksi esimerkiksi toiminnanharjoittajaa kehottamalla tai muulla lievemällä tavalla.

Tämän työn tavoitteena oli tarkastella, toteutuvatko yleiset hallinnolliset ja hallintolain mukaiset peruseriaatteet mm. asiakkaiden tasapuolisesta ja objektiivisesta kohtelusta, sekä toimien tarkoituksenmukaisuudesta ja suhteellisuudesta pakkokeinojen käytössä ympäristökeskuksella. Käsittelyyn otettiin elintarvikelain, terveydensuojelulain, ympäristönsuojelulain ja jätelain perusteella aloitetut hallinnolliset pakkokeinot ympäristöterveysyksikössä ja ympäristövalvontayksikössä vuosina 2009–2011.

Tuloksista havaittiin, että selvästi eniten pakkokeinoja tehtiin ympäristöterveysyksikössä, jossa myös tehtyjen tarkastusten määrä oli suuri. Suhteessa tarkastus- tai toimenpidepyyntömääriin pakkokeinojen määrät olivat hyvin samankaltaiset asumisterveyspuolella kuin ympäristöterveysyksikössä: hieman yli prosentti tarkastuksista tai toimenpidepyynnöistä johti pakkokeinoin. Päiväkotij- ja koulupuolella ja teollisuusvalvonnassa pakkokeinoja oli käytetty jo selvästi vähemmän, Maaperä ja vesistö-vastuualueella ei kertaakaan tutkittuna ajanjaksona. Erot johtuivat osin delegoinnin tasosta, osin erilaisista toimintakulttuureista.

Päätöksen tehosteeksi asetettavaa uhkasakkoa ja teettämis- tai keskeyttämisuhtaa on käytetty ympäristökeskuksessa erittäin harvoin. Kuitenkin joissain tapauksissa tehostemenettely olisi voinut johtaa nopeammin lopputulokseen; samoja toimijoita on määrätty lähes samoista asioista useita kertoja.

Ympäristökeskuksen päätöksistä on valitettu hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Suurimmassa osassa tapauksista oikeus on hylännyt valituksen perusteettomana. Tällä perusteella hallintolain mukaisia määräyksiä ja periaatteita on osattu viranomaisessa noudattaa hyvin päätöksiä laadittaessa.

Tulosten perusteella hyvän hallinnon periaatteet ovat toteutuneet melko hyvin pakkokeinojen käytössä. Luottamuksensuojan ja yhdenvertaisen kohtelun pysyisi parhaiten varmistamaan riittävän tarkan menettelyohjeistuksen ja valmiiden pakkokeinomallien avulla. Yhdenmukaiset toimintaperiaatteet lisäisivät toiminnan tehokkuutta ja pakkokeinojen vaikuttavuutta. Näiden ohjeiden kehittäminen onkin tärkeä jatkotoimenpide.

Sammandrag

Administrativa tvångsmedel är särskilda bestämmelser i lagstiftningen som har utfärdats med syfte att säkerställa att lagstiftningen följs. Administrativa tvångsmedel används när en omständighet inom ett område som omfattas av en myndighets behörighet konstateras vara lagstridig och denna inte kan åtgärdas till exempel genom ett åläggande till verksamhetsidkaren eller något annat lindrigare förfarande.

Syftet med detta arbete är att granska huruvida grundläggande administrativa principer och grundläggande principer enligt förvaltningslagen bland annat gällande jämlikt och objektivt bemötande av kunder förverkligas, samt att studera ändamålsenligheten och proportionaliteten i användningen av tvångsmedel vid miljöcentralen. Undersökningen omfattar de administrativa tvångsmedel som insatts med stöd av livsmedelslagen, hälsoskyddslagen, miljöskyddslagen och avfallslagen under åren 2009–2011 vid miljöhygienheten och miljöövervakningsheten.

Resultaten visade att antalet tvångsmedel som användes var klart störst vid miljöhygienheten där även antalet tillsyner var störst. I förhållande till antalet tillsyns- eller åtgärdsbegäran var antalet tvångsmedel mycket liknande inom boendehygienheten och miljöhygienheten: en dryg procent av samtliga kontroller och tillsyn eller åtgärdsbegäran ledde till tvångsmedel. På daghem och vid läroanstalter samt inom tillsynen av industrilokaler var antalet tvångsmedel redan klart mindre, och inom ansvarsområdet för vattendrag och mark användes dessa inte alls under den tidsperiod som undersökningen omfattar. Skillnaderna beror dels på delegeringsnivån, dels på olika verksamhetskulturer.

Vite, som föreläggs för att effektivera beslut, samt hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande har vid miljöcentralen använts ytterst sällan. I vissa fall hade ett effektiviserat förfarande kunnat leda till snabbare resultat; samma aktörer har ålagts att uppfylla sina förpliktelser i nästan samma ärenden flera gånger.

Miljöcentralens beslut har överklagats till förvaltningsdomstolen och till högsta förvaltningsdomstolen. I de flesta fallen har domstolen avslagit överklagandet som obefogat. Detta indikerar att myndigheten har behärskat förvaltningslagens bestämmelser och principer väl då beslut har utfärdats.

Enligt resultaten har principerna för en god förvaltning förverkligats relativt väl i fråga om användningen av tvångsmedel. Bästa sättet att säkerställa konfidentialitetsskydd och jämlikt bemötande skulle vara genom användning av tillräckligt specifika instruktioner om tillvägagångssätt och färdiga tvångsmedelsmallar. Enhetliga verksamhetsprinciper skulle göra både verksamheten och tvångsmedlen effektivare. Utvecklandet av dessa instruktioner är således en viktig fortsatt åtgärd.

1 Johdanto

Ympäristökeskuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa ohjaa ympäristökeskuksen perustehtävä ja strategia. Tutkimus ja Kehittäminen -matriisi on perustettu varmistamaan, että ympäristökeskuksessa tehtävä tutkimus ja kehittäminen on ympäristökeskuksen strategian mukaista, vaikuttavaa ja oikein kohdennettua. Matriisin tavoitteena on luoda organisatoriset rakenteet, jotka varmistavat riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit, mahdollistavat suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen toiminnan sekä omien resurssien hyödyntämisen.

Tämän Tutkimus ja Kehittäminen -matriisiin kuuluvan hankkeen tavoitteena oli tarkastella, toteutuvatko yleiset hallinnolliset ja hallintolain mukaiset peruseriaatteet mm. asiakkaiden tasapuolisesta ja objektiivisesta kohtelusta, sekä toimien tarkoituksenmukaisuudesta ja suhteellisuudesta pakkokeinojen käytössä ympäristökeskuksella. Käsittelyyn otettiin elintarvikelain (EtL, 23/2006, muutos 352/2011), terveydensuojelulain (TsL, 763/1994), ympäristönsuojelulain (YSL, 86/2000) ja jätelain (JäteL, 1072/1993, uusi 646/2011) perusteella aloitetut hallinnolliset pakkokeinot ympäristöterveysyksikössä (yty) ja ympäristövalvontayksikössä (yvy). Uusi jätelaki (646/2011) tuli voimaan vuonna 1.5.2012, muutokset elintarvikelakiin syksyllä 2011 (352/2011). Tässä raportissa on käytetty tarkasteltuna ajanjaksona voimassa ollutta lainsäädäntöä.

Ympäristökeskuksella ei ole ollut yhteistä menettelyohjetta pakkokeinojen käytössä. Pakkokeinot ovat erilaisia sektorilainsäädännöstä riippuen, joten yhtenäisten käytäntöjen laatiminen on ollut hankalaa. Tiedot hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä tallentuvat Tarkastaja-järjestelmään, mutta tietoja ei ole aiemmin tarkasteltu ja hyödynnetty valvontatyössä. Tietoa esimerkiksi siitä, miksi pakkokeinot aloitetaan tai ne on keskeytetty jo kuulemisvaiheessa, ei ole analysoitu.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on yhteisten toimintatapojen luominen ja hyvien käytäntöjen levittäminen yksiköiden välillä. Tämän hankkeen aikana pyrittiin luomaan pohjaa yhteiselle menettelyohjeelle hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä.

2 Hallinnollisten pakkokeinojen määritelmä

Hallinnolliset pakkokeinot ovat lainsäädännössä olevia erityisiä säännöksiä, joita on laadittu lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi. Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään, kun jossakin viranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa havaitaan lainvastainen tila eikä sitä saada poistetuksi esimerkiksi toimijaa/toiminnanharjoittajaa kehottamalla tai muulla lievemällä tavalla. Jos viranomaisella on lain nojalla toimivalta puuttua asiaan hallintopakkoa käyttämällä, se voi ryhtyä sen käyttöön.

Pakkokeinot voivat olla mm. määräyksiä ja kieltoja ja niiden tehosteeksi asetettavia velvoitteita, teettämis- tai keskeyttämishukkaa tai uhkasakkoa. Pakkokeinolaisessa (450/1987, muutos 806/2011 voimaan 1.1.2014) on säädetty poliisin ja tuomioistuinten käytettävissä olevista pakkokeinoista, jotka eroavat hallinnollisista pakkokeinoista. Hallinnolliset pakkokeinot on määritetty asiaa koskevassa erityislainsäädännössä.

Säännöksiä tulkittaessa tulee aina muistaa viranomaisten toimintaa ohjaavat oikeudelliset periaatteet. Yleisiin hallinnollisiin periaatteisiin kuuluvat yhdenvertaisuus-, tarkoitussidonnaisuus-, suhteellisuus-, objektiviteetti- ja luottamuksen-suojaperiaatteet. Yhdenvertaisuusperiaatteella tarkoitetaan viranomaisen velvollisuutta kohdella asiakkaita tasapuolisesti ja johdonmukaisesti. Tarkoitussidonnaisuus velvoittaa viranomaisen käyttämään toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan perusteltuihin tarkoituksiin ja kieltää käyttämästä harkintavaltaa väärin. Suhteellisuusperiaatteen mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa laissa määriteltyyn päämäärään nähden. Objektiviteettiperiaatteen mukaan viranomaisen päätöksenteon ja toiminnan tulee olla puolueetonta ja asiallisesti perusteltavissa. Luottamuksensuojaperiaate merkitsee yksilön suojaa julkiselta valtaa vastaan; yksilön tulee voida luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen sekä viranomaisten tekemien hallintopäätösten pysyvyyteen (Mäenpää 2003, s. 83–84, Laakso 2006, s. 327, 345).

Periaatteet on määritetty myös hallintolaissa (HL, 434/2003), jonka 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden, ja niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Käytännössä hyvän hallinnon periaatteet velvoittavat viranomaista käyttämään toimivaltaansa vain siihen tarkoitukseen, johon se on määritelty ja mitoittamaan toimensa niin, että ne ovat asianmukaisia, tehokkaita ja oikeassa suhteessa perusteltuun tavoitteeseen nähden (Mäenpää 2003, s. 92).

Julkinen hallinto on lainsäädäntöön sidottua toimintaa. Tämä lainalaisuusperiaate on ilmaistu Suomen perustuslaissa (PL, 731/1999), jonka 2 §:n mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Hallinnon lainalaisuusperiaatetta täydentää viranomaisten toimintaa velvoittava lakisidonnaisuuden vaatimus, jonka mukaan

kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Hyvän hallinnon takeet on turvattu perustuslain 21 §:n mukaan lailla.

Pakkokeinoissa puututaan aina perusoikeuksiin, joten toiminnassa on huomioitava perustuslain 2.3 §:ssä viranomaisen toimintaa velvoittava lainsidonnaisuuden periaate. Yksilön oikeuksia suojaavat yhdenvertaisuusperiaate (6 §), oikeus yksityiselämän suojaan (10 §), elinkeinonharjoittamisen vapauteen (18 §) ja oikeus-turvaan (21 §). Toisaalta perustuslaissa säädetään, että julkisen vallan on turvat-tava jokaisen oikeus terveelliseen ympäristöön (20 §). Tästä syystä hallinnollisiin pakkokeinoin on ryhdyttävä, kun oikeus terveelliseen ympäristöön vaarantuu. On todettu, että mikäli normien rikkomisesta ei seuraa rangaistusta eivätkä viran-omaiset huolehdi normien soveltamisesta, on seurauksena normien tehottomuus ja niiden empiirisen voimassaolon heikkeneminen. Tämän on todettu vaikuttavan mm. elintarviketurvallisuuteen ja terveyshaittojen esiintymiseen (Lepistö 2008, s. 213, 215).

3 Pakkokeinot ympäristöterveydenhuoltoa ja ympäristönsuojelua koskevassa lainsäädännössä

Kunkin projektissa mukana olevan lain tavoite ja tarkoitus on määritetty lain alussa. Elintarvikelain tarkoituksena on mm. kuluttajien terveydellisen ja taloudellisen suojan varmistaminen, terveydensuojelulain mm. terveyshaittaa aiheuttavien elinympäristön tekijöiden ennaltaehkäiseminen, vähentäminen ja poistaminen, jätelain mm. jätteistä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäiseminen ja torjuminen ja ympäristönsuojelulain tarkoituksena mm. ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja pilaantumisesta aiheutuvien vahinkojen vähentäminen ja poistaminen.

Kussakin laissa on määritetty, mitä hallinnollisia pakkokeinoja voidaan käyttää lain tarkoituksen toteuttamiseksi ja lain noudattamisen varmistamiseksi. Säännöksissä on määritetty esimerkiksi määräykset (esim. EtL 55 §, TsL 51 §, YSL 64 §, JäteL 21 §) ja kiireelliset toimenpiteet, joissa viranhaltija voi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin (EtL 63 §, YSL 89 §). Lain perusteella annettuja pakkokeinoja voidaan tehostaa uhkasakolla, teettämisuhalla ja keskeyttämisuhalla, joista on säädetty erikseen (EtL 68 §, TsL 53 §, YSL 88 § ja JäteL 58 §, uudessa 129 §).

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelulainsäädännön pakkokeinot eroavat osin toisistaan (Lepistö 2008, s. 110): Ympäristöterveydenhuollossa osa säädöksistä on kirjoitettu melko yleisluonteisiksi verrattuna ympäristönsuojelulainsäädännön paikoin hyvinkin yksityiskohtaiseen tekstiin. Ympäristöterveydenhuollon pakkokeinonormit jättävät viranomaiselle harkintavaltaa pakkokeinojen käyttämisen suhteen, lisäksi viranomaisilla on säädetty velvollisuus ohjata toimintaa aluksi neuvojen, ohjeiden ja kehotusten kautta. Ympäristönsuojelulainsäädännössä määräysten tehosteeksi asetettava uhka on kirjoitettu viranomaista pääsääntöisesti sitovaksi velvollisuudeksi (YSL 88 §).

Ympäristökeskuksessa elintarvikelain mukaista valvontaa tehdään yksinomaan ympäristöterveysyksikössä, ympäristönsuojelu- ja jätelain mukaisia ympäristövalvontayksikössä. Terveydensuojelulain mukaista valvontaa suoritetaan sekä ympäristöterveysyksikössä että ympäristövalvontayksikössä. Ympäristöterveysyksikössä terveydensuojelulain mukaista valvontaa ovat esimerkiksi talous- ja uima-veden valvonta ja tapahtumien jätehuollon valvonta. Ympäristövalvontapuolella terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ovat esimerkiksi asuntoja, päiväkoteja tai kouluja. Asuntomeluun liittyvät asiat siirtyivät ympäristöterveysyksiköstä ympäristövalvontayksikköön vuonna 2012, tämän projektin tarkasteluajankohtana asuntomeluasiat olivat vielä ympäristöterveysyksikössä.

4 Pakkokeinomenettely

4.1 Menettelytavat yleisesti

Pakkokeinomenettely lähtee vireille havainnosta, että lakia tai määräystä on rikottu. Asia voi tulla vireille esimerkiksi toisen viranomaisen kautta, asiakkaan toimenpitepyyntönä tai suunnitelmallisen valvonnan kautta. Yleensä pakkokeinoja edeltää tarkastus, jossa kohdetta on voitu ensin ohjeistaa tai kehottaa korjaamaan toiminnassa havaitut puutteet. Kehotus ei vielä ole hallinnollinen päätös, joka sitoisi kohdetta. Joissain tapauksessa puutteet voivat olla niin vakavia, että pakkokeinot on syytä aloittaa heti.

Ennen pakkokeinojen aloittamista tulee aina harkita toimenpiteiden laajuus hyvän hallinnon suhteellisuusperiaatteen perusteella.

Kohdetta tulee aina kuulla tulevasta määräyksestä tai kiellosta. Kiireellisissä toimissa kuuleminen voidaan jättää perustellusta syystä tekemättä; hallintolain 34 §:n 2 momentin mukaan tilaisuutta tulla kuulluksi ei tarvitse varata, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen. Asian kiireellisyys ei kuitenkaan saa olla peruste jättää kuulematta. Kuulemismenettelyn käyttämättä jättäminen on kuitenkin oltava näissä tapauksissa selvästi perusteltavissa; Lepistön (2008, s. 198) mukaan kuulemisvirhe oli pääasiallinen syy, miksi hallinto-oikeus oli hyväksynyt hallintovalitukset.

Kuulemisaikaa ei ole rajattu lainsäädännössä, mutta olennaista on, että kohteella on riittävästi aikaa perehtyä asiaan ja asiakirjoihin (Mäenpää 2003, s. 210). Hallintolaki edellyttää kuulemiselta tiettyjä muutoseikkoja mm. valvontaviranomaisen yhteystiedoista (HL 34 §), jotka kuulemisessa tulee ottaa huomioon. Jos kohde ei ole jättänyt vastinetta määräaikaan mennessä, se ei estä asian ratkaisemista (Laakso 2006, s. 176).

Jos kohde on tuonut kuulemisessa esiin asioita, jotka poistavat määräystenvastaisuuden tai vaikuttavat määräyksen sisältöön, ne tulee aina ottaa huomioon. Jos asia ratkeaa kuulemisajan kuluessa, hyvän hallintotavan mukaan kohteelle tulisi lähettää tieto käsittelyn päättymisestä (Evira 2012).

Kuulemisajan jälkeen laaditaan varsinainen päätös asiasta. Delegoinnista riippuen päätöksen tekee joko päällikkö tai lautakunta. Päätöksen liitteenä tulee aina olla oikaisuvaatimus- tai valitusohjeet. Päätöksessä päävelvoite on esitettävä selvästi ja yksilöidysti. Päätöksestä on käytävä ilmi, mihin asianomainen on velvoitettu ja määräaika, mihin mennessä tai mistä lähtien päävelvoitetta on noudatettava. Velvoitetulle on ilmoitettava yksityiskohtaisesti havaitut epäkohdat ja niiden korjaamiseksi asetetut vaatimukset aikatauluineen (Pennanen 2006, s. 31).

Päätös tulee aina toimittaa kohteelle todisteellisesti, jos päätös koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika (HL 60 §). Todisteellisia toimitus-

tapoja ovat esimerkiksi postittaminen saantitodistuksella tai toimittaminen suoraan kohteelle haastetiedoksianton.

Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhka. Ympäristönsuojelulaissa uhan asettamista ei ole ehdollistettu, vaan se on pääsääntö tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Uhan asettamisella pyritään lisäämään velvoitteen tehoa ja taivuttamaan asianosainen toteuttamaan asetettu velvollisuus (Laakso 2006, s. 284). Uhka voi olla uhkasakko (kiinteä tai juokseva), teettämisuhka tai keskeyttämisuhka. Uhan asettamisesta ja määräämisestä täytäntöönpanoon tulee aina kuulla kohdetta erikseen.

Kohteen toiminnasta voidaan tehdä esitutkintapyyntö esitutkintaviranomaiselle. Esitutkintapyyntöä tekeminen ei edellytä määräyksen antamista. Esitutkintapyyntö tulisi tehdä silloin, kun on syytä epäillä jonkun menetelleen lain vastaisesti tai muutoin on perusteltu syy tehdä ilmoitus. Aina ei vaadita edes yksilöityä rikosepäilyä, eikä ilmoitusvaiheessa esim. tekijän tarvitse olla tiedossa (Pennanen 2006, s. 45). Esitutkintaa edesauttaa, jos aiheutettu haitta ja rikotut lainkohdat on tutkintapyyntöissä kuvattu mahdollisimman tarkasti. Poliisin tehtävänä on harkita tarve ryhtyä tutkimaan asiaa, käynnistää esitutkinta ja kerätä tarvittava näyttö syyteharkintaa varten, jos asia sitä vaatii. Poliisin tekemän esitutkinnan jälkeen syyttaja voi tehdä syyttämispäätöksen, josta määrätään erityislainsäädännön mukaan sakkoa tai vankeutta.

Kohteiden oikeusturva määräysten antamisessa on varmistettu oikaisuvaatimus- ja hallintovalitusmenettelyllä. Oikaisuvaatimus edeltää hallintovalitusta elintarvikelainsäädännön mukaisissa valitustapauksissa. Oikaisuvaatimus tehdään lautakunnalle 14 vuorokauden kuluessa tiedoksisaannista. Hallintovalitukset päätöksistä tehdään hallinto-oikeuteen 30 vuorokauden kuluessa tiedoksisaannista. Ympäristönsuojelulain mukaisissa asioissa hallintovalitukset osoitetaan Vaasan hallinto-oikeuteen, muut tämän projektin käsittelyalaan kuuluvia lakeja koskevat valitukset Helsingin hallinto-oikeuteen. Oikeus voi kumota valituksen tai hyväksyä sen, jolloin viranomaisen päätös ei saa lainvoimaa.

4.2 Menettelytavat ympäristökeskuksessa

Pakkokeinojen käytöstä on ollut erillinen menettelyohje vain ympäristöterveysyksikössä. Menettelyohjeen lisäksi on laadittu mallipohjia kuulemiseen, erilaisiin päätöksiin ja esitutkintapyyntöön. Käytössä on myös lomake kiireellisiä toimia varten.

Ympäristövalvontayksikössä erillistä menettelyohjetta ei ole ollut. Pakkokeinomenettelyä on joissain tapauksissa sisällytetty olemassa oleviin menettelyohjeisiin, kuten esimerkiksi sisäympäristön vastuualueella. Lisäksi käytössä on mallipohjia.

Olemassa olevissa menettelyohjeissa ja mallilomakkeissa ohjeellinen kuulemisaika on määritetty ympäristöterveysyksikössä (14 vuorokautta) ja sisäympäristön vastuualueella (2-4 viikkoa). Kuulemisten ja määräysten toimittamistapoja ei ole määritetty menettelyohjeissa, mallipohjiin toimitustapa on ympäristöterveysyksi-

kössä merkitty haastetiedoksiannoksi. Oikaisuvaatimus- tai valitusohje on liitetty päätöksiin aina sähköisessä asianhallinnassa (Ahjo/Hela), joten näiden liittämisen tärkeydestä ei ole tarkemmin ohjeistettu. Mallipohja esitutkintapyyntöön laatimiseen on laadittu ytyssä.

Keskushallinto on julkaissut muutamia ohjeita pakkokeino toimintaan. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on julkaissut ohjeen ja mallilomakkeita pakkokeinojen käyttöön elintarvikevalvonnassa (Evira 2012). Ympäristöterveysyksikössä mallipohjia ollaan parhaillaan ottamassa käyttöön soveltuvien osien. Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvonnasta on julkaistu ohje vuonna 2006 (Pennanen 2006). Ohjeen liitteenä on muutamia mallipohjia. Ohjetta ei kuitenkaan ole päivitetty esimerkiksi uuden jätelain mukaiseksi.

Tarkastaja-järjestelmän kirjauksia varten on olemassa yleisohjeet, mutta järjestelmä ei välttämättä edesauta tietojen löytymistä. Esimerkiksi kuulemista ja lautakuntapäätöksiä varten on varattu vain yksi merkintä, joten tiedoista ei voi erotella pakkokeinoihin liittyviä päätöksiä. Menettelyohjeissa kirjaaminen on voitu kehoittaa tekemään, mutta tarkempia ohjeita ei ole. Ohjeessa voidaan esimerkiksi sanoa, että valmistelija tekee kaikista asian käsittelyyn liittyvistä toimenpiteistä ja päätöksestä merkinnät Tarkastaja-järjestelmään. Ympäristöterveysyksikössä pakkokeinoja on seurattu erikseen päätösluettelosta: Tarkastaja-järjestelmän lisäksi tiedot pakkokeinoista on kirjattu erilliseen toimistosihteerin ylläpitämään excel-taulukkoon.

Päätösvalta pakkokeinojen käytössä on delegoitu ympäristöterveysyksikössä ympäristöterveyspäällikölle. Ympäristövalvontayksikössä vastaavaa delegointia ei ympäristönsuojelulain nojalla voi tehdä. Myöskään terveydensuojelu- tai jätelain perusteella tehtäviä päätöksiä ei ole delegoitu, vaikka mahdollisuus lain mukaan olisi. Uudessa jätelaissa delegointimahdollisuutta ei enää ole annettu.

4.3 Pakkokeinomenettelyn vaikuttavuus

Pakkokeinojen vaikuttavuudella voidaan tarkoittaa esimerkiksi menettelyn vaikutusta valvonnan tehokkuuteen, elintarviketurvallisuuden lisäämiseen sekä terveyshaittojen estämiseen ja poistamiseen (Lepistö 2008, s. 190). Samaa periaatetta voi soveltaa myös ympäristönsuojelulainsäädännön puolelle, jolloin vaikuttavuuden arvioinnin mittari olisi esimerkiksi ympäristön pilaantumisen aiheuttavien vahinkojen vähentäminen ja poistaminen.

Lepistö (2008) tutki väitöskirjassaan pakkokeinojen käyttöä ympäristöterveydenhuollon tehtävissä. Tutkimuksen mukaan pakkokeinomenettely todettiin tehokkaaksi ja tarpeelliseksi, tosin valvontaviranomaiset pitivät pakkokeinoja raskaina, vaativina ja aikaavievinä (s. 110). Tutkimuksen mukaan, jos valvonta-asia koetaan tärkeäksi ja kiireelliseksi, saatetaan olla haluttomia noudattamaan monivaiheisia menettelysäännöksiä (s. 215).

Pakkokeinomenettelyn vaikuttavuuden osatekijänä toimii myös kyseisten normien tehokkuus. Normien tehokkuus määräytyy ensisijaisesti viranomaisten oman toi-

minnan kautta. Ympäristöterveydenhuollossa normien tehokkuutta laskevat sekä rikkomusten jättäminen ilmoittamatta esitutkintaviranomaisille että viranomaisten epäyhtenäinen ja paikoin tehoton lainsäädännön soveltaminen. (Lepistö 2008, s. 215)

Menettelyvirheet pakkokeinopäätösten valmistelussa esimerkiksi kuulemisessa tai päätöksen perustelussa voivat heikentää pakkokeinojen vaikuttavuutta (Lepistö 2008, s. 214): menettelyvirheillä, erityisesti kuulematta jättämisellä ja päätöksen perusteluilla terveyshaitan osoittamiseksi on merkittävä vaikutus pakkokeinomenettelyn tavoitteiden saavuttamiseen ja tätä kautta menettelyn vaikuttavuuteen, valvonnan tehokkuuteen ja terveyshaittojen poistamiseen. Kuulematta jättämisen pitäminen ehdottomana menettelyvirheenä on vahvistunut oikeustapausten kautta.

Lepistön mukaan (2008, s. 214) erityisesti päätösten välittömän täytäntöönpanon on todettu vaikuttavan merkittävästi pakkokeinojen vaikuttavuuteen. Tämän on todettu lisäävän valvonnan tehokkuutta ja terveyshaittojen poistamista.

5 Aineisto

Aineistona käytettiin ympäristökeskuksen ympäristöterveysyksikössä ja ympäristövalvontayksiköissä tehtyjä elintarvikelain, terveydensuojelulain, jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaan toimeenpantuja pakkokeinoja. Aineistoa kerättiin vuosilta 2009–2011. Aineiston hakemiseen käytettiin Tarkastaja-järjestelmän hakuja, lisäksi saadut tulokset tarkastettiin kunkin vastuualueen esimiehellä.

Aineiston käsittelyssä käytettiin ympäristövalvontayksikössä (yvy) Tarkastaja-järjestelmässä olevaa vastuualueiden jakoa asunnontarkastuspuoleen (asu), muuhun asuinympäristöön (pkk), teollisuusvalvontaan (teo) ja maaperän- ja vesiensuojelun valvontaan (maa). Vastuualuejakoa muutettiin vuoden 2011 lopulla, mutta aineiston käsittelyssä käytettiin vanhaa jakoa koko käsittelyajalla.

Ympäristöterveysyksikössä (yty) erillistä jaottelua ei tehty, koska yksikössä annetut pakkokeinomääräykset koskivat muutamaa tapausta lukuun ottamatta elintarvikelain mukaisia kohteita.

Aineistolle tehtiin sekä määrällinen että laadullinen tarkastelu.

5.1 Määrällinen tarkastelu

Käsittelyyn otettiin lainsäädännön mukaiset kuulemiset, määräykset, kiellot, uhan (uhkasakko, teettämishuuto, keskeyttämishuuto) asettamiset sekä esitutkintapyyntö. Aineisto haettiin Tarkastaja-järjestelmästä sekä kohteiden tarkastajien tiedostoista. Aineistosta selvitettiin lisäksi pakkokeinojen määriä tarkastusmääriin nähden yksiköittäin. Vertailulukuna käytettiin ympäristöterveysyksikössä tarkastusten kokonaismäärää. Ympäristövalvontayksikössä vertailuluvuksi otettiin toimenpiteiden ja tarkastettujen kohteiden määrä, koska näin saatiin parhaiten esille tarve pakkokeinojen käyttöön.

5.2 Laadullinen tarkastelu

Laadulliseen tarkasteluun otettiin käsiteltävänä olevan lainsäädännön mukaiset pakkokeinot, lukuun ottamatta väliaikaisten kieltojen purkupäätöksiä. Aineistosta selvitettiin määräaikojen pituuksia, tiedoksiantotapoja sekä kuulemiskäytäntöjä.

Tarkempaan tarkasteluun otettiin määrällisesti suurin ryhmä, eli elintarvikelain mukaiset pakkokeinot. Näistä selvitettiin syitä, jotka ovat johtaneet pakkokeinojen aloittamiseen ja oliko määräyksiä noudatettu seuraavaan tarkastukseen mennessä. Aineistoa haettiin sekä Tarkastaja-järjestelmästä, että vanhoista päätöspöytäkirjoista. Lisäksi haastateltiin kohteiden tarkastajia.

6 Tulokset

6.1 Määrällinen tarkastelu

Taulukossa 1 on esitetty tehtyjen kuulemisten ja määräysten määrät yksiköittäin tarkasteluajanjakson aikana.

Taulukko 1. Pakkokeinoiniin liittyvien kuulemisten ja päätösten määrät, esitutkintapyynnot ja päätösten tehosteiden asettamiset ympäristöterveys- ja ympäristövalvontayksiköissä 2009–2011.

	YTY		YVY			
			Asu	Pkk	Teo	Maa
Yhteensä						
Kuulemiset	97	28	13	28	0	166
2009	54	14	4	14		86
2010	18	11	4	6		39
2011	25	3	5	8		41
Päätökset						
päällikkö	111	*	*	*	*	111
2009	55					55
2010	28					28
2011	28					28
lautakunta	3	18	1	2	0	24
2009	1	2	0	0		3
2010	2	9	1	1		13
2011	0	7	0	1		8
joista tehosteen asettaminen	3	1	1	2		7
Esitutkintapyynnot	9	0	0	1	0	10
2009	3			0		3
2010	5			1		6
2011	1			0		1

*Ytyssä pakkokeinopäätösten teko on delegoitu ympäristöterveyspäällikölle, yvyssä päätöksentekoa ei ole delegoitu.

Taulukosta havaitaan, että pakkokeinoiniin liittyviä kuulemisia ja päätöksiä on tehty eniten ympäristöterveysyksikössä: kaikista kuulemisista 58 % ja päätöksistä (päällikkö- ja lautakuntataso) 73 % on tehty ytyssä.

Ympäristövalvontayksikössä toimenpiteet ovat usein päättyneet kuulemisvaiheeseen, ympäristöterveysyksikössä näitä tapauksia oli vain 8 (9 % kaikista kuulemisista). Ympäristöterveysyksikössä käytetään usein väliaikaisia kieltopäätöksiä, joista ei kuulla toimijaa. Tästä syystä kuulemisten määrä on selvästi pienempi kuin päätösten.

Delegoinnista johtuen ympäristöterveysyksikön päätökset ovat päällikötason päätöksiä, lautakuntapäätöksiä ovat vain uhkasakon asettamiset. Ympäristövalvontayksikössä kaikki päätökset ovat lautakuntapäätöksiä. Tästä syystä lautakuntapäätöksiä on ympäristövalvontayksikössä selvästi enemmän.

Määräyksen tehosteeksi on asetettu uhka ytyssä kolmesti, vyssä neljä kertaa. Teon määräyksissä uhkasakon asettaminen on lainsäädännöllinen velvollisuus, joten kaikki tehdyt määräykset sisältävät myös tiedon asettavasta uhasta. Uhkasakko on määrätty maksettavaksi kerran tutkittuna ajanjaksona. Pakkokeinot koskivat asunnon terveystahtaa.

Vuosittaista jaottelua tarkasteltaessa havaitaan suurimman osan kuulemisista ja päätöksistä keskittyvän vuodelle 2009. Näin selvää eroa vuosien kesken ei ole havaittavissa ympäristövalvontayksikössä, vaikkakin asumisterveyspuolella samana vuonna oli selvästi muita vuosia vähemmän lautakunnan pakkokeinopäätöksiä.

Esitutkintapyyntöjä oli tehty tarkasteltuna aikavälinä ympäristöterveysyksikössä yhdeksän, ympäristövalvontayksikössä vain yksi. Esitutinnan tuloksena seitsemän kohdetta tuomittiin elintarvikerikkomuksesta sakkoihin. Yhdessä kohteessa esitutkinta on vielä kesken tutkinnan aikana selvinneiden muiden epäkohtien johdosta. Kahdessa tapauksessa esitutkinta ei johtanut syytteeneseen. Toisessa tapauksessa esitutkinta lopetettiin, koska kohde oli lopettanut toimintansa, eikä mahdollista lainvastaista toimintaa voitu todentaa. Toisessa ympäristönsuojelulain perusteella tehdyssä veneen uppoamiseen liittyvässä tutkintapyyntöissä poliisi oli todennut, että rikosta ei ollut tapahtunut, eikä esitutkintaa ei tästä syystä jatkettu.

Taulukossa 2 on tarkasteltu pakkokeinojen jakautumista erillislainsäädännön mukaan.

Taulukko 2. Pakkokeinoin liittyvien kuulemisten ja päätösten määrät ja esitutkintamäärät lainsäädännön (elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, jätelaki, ympäristönsuojelulaki) mukaan jaoteltuna.

	EtL	%	TSL	%	Jätel	%	YSL	%	Yhteensä
Kuulemiset	93	56	45	27	16	10	12	7	166
Päätökset									
päällikkö	107	96	4	4	*	*	*	*	111
lautakunta	3	13	19	79	1	4	1	4	24
Esitutkinnat	9	90	0	0	0	0	1	10	10

* Ytyssä pakkokeinopäätösten teko on delegoitu ympäristöterveyspäällikölle, vyssä päätöksentekoa ei ole delegoitu

Tuloksista nähdään, että yli puolet pakkokeinoin liittyvistä kuulemisista on tehty elintarvikelain perusteella. Reilu neljännes (27 %) kuulemisista on tehty terveydensuojelulain perusteella. Jätelain perusteella on tehty 10 % kuulemisista, ympäristönsuojelulain perusteella 7 % tapauksista.

Päällikkötasolla lähes kaikki pakkokeinomääräykset ovat elintarvikelain perusteella annettuja, terveydensuojelulain perusteella on annettu muutama ravintolamalluun liittyvä päätös. Lautakuntapäätöksistä 80 % on annettu terveydensuojelulain perusteella.

Taulukossa 3 on esitetty ympäristöterveysyksikön ja ympäristövalvontayksikön päätöksistä tehdyt oikaisuvaatimukset ja hallintovalitukset.

Taulukko 3. Ympäristöterveysyksikössä ja ympäristövalvontayksikössä tehdyistä pakkokeinopäätöksistä tehdyt oikaisuvaatimukset ja hallintovalitukset vuosina 2009–2011.

Valitukset	YTY	YVY				Yhteensä
		Asu	Pkk	Teo	Maa	
Oikaisuvaatimus	4	*	*	*	*	4
Valitus hallinto-oikeuteen	3	6	0	0	0	9
Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen	2	4	0	0	0	6
Ympäristökeskuksen valitukset KHO	0	2	0	0	0	2

*Oikaisuvaatimuksen voi tehdä vain elintarvikelain mukaisista pakkokeinopäätöksistä

Taulukosta havaitaan, että tehtyihin pakkokeinopäätöksiin nähden pakkokeinoiniin liittyviä valituksia on tullut melko vähän. Ympäristöterveysyksikössä samat kohteet olivat tehneet oikaisuvaatimuksen sekä valittaneet hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Selvästi eniten tehtyihin päätöksiin nähden valituksia tehdään asumisterveysasioihin liittyvistä päätöksistä. Teo:n ja pkk:n päätöksistä ei ole valitettu.

Hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus oli hylännyt valitukset kahta valitusta lukuun ottamatta. Hallinto-oikeus totesi valitukset aiheelliseksi v. 2010 kahdessa parveketupakointia koskevassa asiassa. Ympäristökeskus valitti tuomioista korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Taulukossa 4 on verrattu pakkokeinomääriä tehtyjen suoritteiden määrään. Suoritemääräksi on valittu ympäristöterveysyksikölle vuotuinen tarkastusmäärä. Ympäristövalvontayksikössä kuvaavampi suure oli asun ja teon osalta toimenpidepyyntöjen määrä, pkk:n osalta tarkastettujen kohteiden määrä, joka vastaa toimenpidepyyntöjen määrää.

Taulukko 4 Tehtyjen pakkokeinomääräysten ja suoritteiden/ toimenpiteiden määrät (kpl), sekä määräysten osuus suoritteista (%) vuosina 2009–2011.

		YTY	YVY		
			Asu	Pkk	Teo
Määräykset		111	18	1	2
	2009	55	2	0	0
	2010	28	9	1	1
	2011	28	7	0	1
Suoritteet/ toimenpiteet		8671	1183	196	857
	2009	3004	398	87	256
	2010	2862	436	66	316
	2011	2805	349	65	285
Määräysten osuus suoritteista (%)		1,3	1,5	0,5	0,2
	2009	1,8	0,5	0,0	0,0
	2010	1,0	2,1	1,5	0,3
	2011	1,0	2,0	0,0	0,4

Taulukosta havaitaan, että suoritteiden ja toimenpiteiden määrät vaihtelevat selvästi yksiköittäin. Suurimmat suorite- ja pakkokeinomäärät ovat ytyssä.

Pakkokeinojen määrä suhteessa suoritteiden määrään on kuitenkin ympäristöterveysyksikössä samansuuruinen verrattuna ympäristövalvontayksikön asu:n määrään, kummassakin määräysten osuus on ollut hieman yli prosentin luokkaa kokonaismäärästä. Teo:ssa ja pkk:ssa pakkokeinojen määrä suhteessa tarkastusten määrään on selvästi pienempi.

6.2 Laadullinen tarkastelu, ympäristöterveysyksikkö ja ympäristövalvontayksikkö

Taulukossa 5 on esitetty kuulemisten ja määräysten toimittamistavat ympäristöterveys- ja ympäristövalvontayksikössä.

Pakkokeinot oli aloitettu ytyssä 21 tapauksessa väliaikaisella kieltopäätöksellä, joten toimijoita ei ole näissä tapauksissa kuultu. Kuulemismääriin on laskettu myös ne kuulemiset, jotka eivät ole johtaneet päätöksiin. Tästä syystä kuulemisten kokonaismäärä on taulukossa 97 kpl.

Ympäristövalvontayksikön osalta tuloksia ei ole jaettu vastuualueittain tulosten selkiyttämiseksi.

Taulukko 5. Kuulemisten ($n_{yty} = 97$, $n_{vyv} = 69$) ja määräysten ($n_{yty} = 111$, $n_{vyv} = 21$) toimitustavat ympäristökeskuksessa

Toimitustapa	YTY				YVY			
	kuuleminen (kpl)	%	määräys (kpl)	%	kuuleminen (kpl)	%	määräys (kpl)	%
Haastetiedoksianto	48	49	57	51	0	0	0	0
Käräjäoikeuden haastemies	0	0	2	2	0	0	0	0
Postitus saantitodistuksella	2	2	1	1	0	0	21	100
Postitus (sähköposti, paperiposti)	3	3	0	0	69	100	0	0
Muut tavat	8	8	0	0	0	0	0	0
Ei tiedossa	36	37	51	46	0	0	0	0
Yhteensä	97	100	111	100	69	100	21	100

*neuvottelu, tapaaminen, kuuleminen erillisellä tarkastuksella

Taulukosta havaitaan, että suurin osa yty:n kuulemisista (49 %) ja päätöksistä (51 %) toimitettiin toimijalle haastetiedoksiannona. Kahdessa tapauksessa määräyksen on toimitannut perille käräjäoikeuden haastemies. Saantitodistuksella on toimitettu kaksi kuulemiskirjettä ja yksi määräys. Kuuleminen oli toimitettu neuvottelussa tai erillisellä tarkastuksella 8 % tapauksista. Vain kolmessa tapauksessa kuulemiskirje on lähetetty tavallisella postilla tai sähköpostilla. Tässä on selvä ero ympäristövalvontayksikön toimintaan, jossa kaikki kuulemiskirjeet lähetetään tavallisena postina.

37 % kuulemisista ja 46 % määräyksistä toimitustapaa ei ollut kirjattu Tarkastaja-järjestelmään, eikä haastetiedoksiannon todistusta löytynyt kohteen paperista.

Ympäristövalvontayksikössä jokainen kuulemiskirje oli toimitettu tavallisessa postissa. Lautakunnan antamat määräykset on toimitettu postitse saantitodistuksella, saantitodistusten allekirjoitetut versiot säilytetään lautakunnan sihteerin kansiossa. Tarkastajaan ei ole välttämättä tehty erillistä merkintää ajasta, jolloin kuulemiskirje on postitettu tai saantikirje on vastaanotettu.

Taulukossa 6 on esitetty kuulemisajan pituudet vuorokausissa. Kuulemisajat laskettiin niistä tapauksista, joissa kuulemisen määräaika oli merkitty Tarkastaja-järjestelmään.

Taulukko 6. Kuulemisajan pituus vuorokausina, sekä kuulemisaikojen keskiarvot ja kuulemisajan maksimipituus ($n_{yty}=80$, $n_{asu}=28$, $n_{pkk}=7$, $n_{teo}=28$). Koko ympäristökeskuksessa kuulemisaikojen keskiarvo oli 21 vuorokautta.

Aika (vrk)	YTY			YVY				Yhteensä		
		%	Asu	%	Pkk	%	Teo	%		%
Alle 7	13	16	0	0	0	0	1	5	14	10
7-13	24	30	4	14	0	0	2	9	30	22
14-27	39	49	18	64	4	57	16	73	77	56
28-42	2	3	5	18	2	29	3	14	12	9
Yli 42	2	3	1	4	1	14	0	0	4	3
Yhteensä	80	100	28	100	7	100	22	100	137	100
Keskiarvo	14		22		30		20			
Max	48		43		75		42			

Tuloksista havaitaan tarkasteltaessa sekä yty:n että yvyn tuloksia, että yli puolessa tapauksista kuulemisaika on ollut kahdesta neljään viikkoa. Neljänneksessä tapauksista kuulemisaika on ollut yhdestä kahteen viikkoa. Alle viikon kuulemisaikoja on ollut vain 10 % tapauksista. Kuulemisaikojen keskiarvo on ollut tasan kolme viikkoa.

Yvyssä kuulemisajat ovat olleet selkeästi ytyä pidempiä: hyvin pieni osa kuulemisista on ollut alle kaksi viikkoa, kuulemisajan keskiarvon sijoituessa 24 vuorokautteen. Ytyssä alle kahden viikon kuulemisaika on ollut 36 % tapauksista, keskiarvon ollessa tasan kaksi viikkoa.

6.3 Laadullinen tarkastelu, ympäristöterveysyksikkö

Taulukossa 7 on esitetty määräykseen johtaneet puutteet ryhmittäin. Elintarvikkeissa olevat puutteet saattoivat olla esim. puutteellisia pakkausmerkintöjä tai lainsäädännön vastaisia lämpötiloja. Puutteet toiminnassa olivat esimerkiksi siivouksen laiminlyönti tai puutteet omavalvonnassa. Puutteellisilla tiloilla tarkoitettiin joko toimintaan soveltumattomia tai huonokuntoisia tiloja.

Taulukko 7. Määräykseen johtaneet puutteet ympäristöterveysyksikössä (n=111).

Havaitut puutteet	kpl	%
Puutteet tiloissa	21	19
Puutteet toiminnassa	38	34
Meluun liittyvät ongelmat	4	4
Puutteet elintarvikkeissa	48	43
joista ensisaapumisvalvonta	21	19
Yhteensä	111	100

Suurin osa (45 %) päätöksistä koski elintarvikkeiden puutteita. Näistä päätöksistä puolet oli ensisaapumistoiminnan tarkastuksissa havaittuja puutteita asiakirjoissa ja pakkausmerkinnöissä. Yli kolmannes tehdyistä pakkokeinoista koski puutteita elintarvikehuoneiston toiminnassa. Tiloille annettuja korjausmääräyksiä oli viidesnes annetuista määräyksistä. Terveysturvallisuuslain nojalla annettuja määräyksiä oli neljä, jotka kaikki koskivat asuntoon kuuluvaa melua.

Taulukossa 8 on esitetty aika, joka on kulunut kuulemisesta määräyksen antamiseen. Aika on laskettu niistä tapauksista, joissa päätöstä on edeltänyt kuuleminen. Tästä syystä tapausten kokonaismäärä on päätösmäärää pienempi.

Taulukko 8. Aika kuulemisen antamisesta päätöksen antamiseen ympäristöterveysyksikössä (n=90). Keskiarvo ajalle oli 30 vuorokautta, pisin aika 156 vuorokautta.

Aika (vrk)	Kpl	%
Alle 7	7	8
7–13	12	13
14–27	35	39
28–42	20	22
Yli 42	16	18
Yhteensä	90	100

Määräys on annettu suurimmassa osassa tapauksista (39 %) kahdesta neljään viikkoa kuulemisen jälkeen, keskiarvon ollessa 30 vuorokautta. Viidesosassa kuulemisesta määräyspäätöksen antamisen on kulunut neljästä kuuteen viikkoa. Pisin aika kuulemisesta määräykseen oli 156 vuorokautta, kyseessä oli ongelmat ravintolan siisteydessä.

Taulukossa 9 on esitetty, kuinka pitkä määräaika määräyksessä esitettyjen epäkohtien korjaamiselle on asetettu.

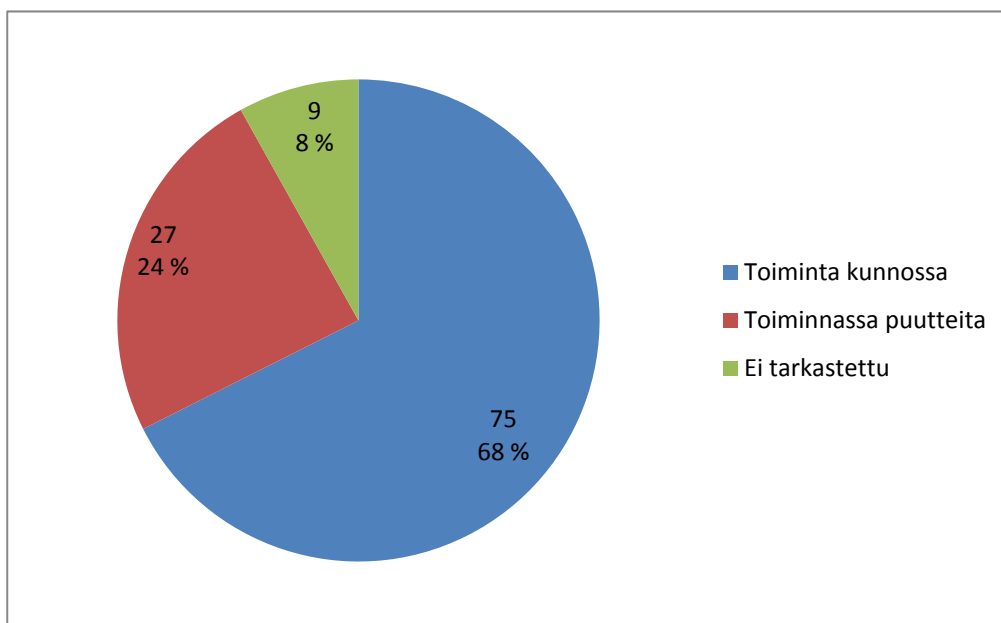
Taulukko 9. Päätöksissä esitetty määräaika (vuorokautta) puutteiden korjaamiselle (n = 111). Keski-aika määräajalle oli 16 vuorokautta, pisin aika 105 vuorokautta.

Aika (vrk)	Kpl	%
Välittömästi	37	35
Alle 14	33	31
14–27	16	15
28–42	10	9
Yli 42	15	14
Yhteensä	111	100

Taulukosta havaitaan, että joka kolmannessa tapauksista määräaika on ollut välittömästi. Välittömästi toimeenpantaviksi on yleensä esitetty ne puutteiden korjaukset, joissa ongelmana ovat olleet elintarvikkeisiin tai niiden käsittelyyn liittyvät puutteet. Usein näissä tapauksissa tuotteet on saatettu hävittää jo ennen päätöksen tekoa. Melko pikaisia toimenpiteitä on vaadittu 31 %:ssa tapauksista, määräajan ollessa alle kaksi viikkoa.

Pidempiä määräaikoja on myönnetty niissä tapauksissa, joissa tilat ovat vaatineet korjauksia. Yli neljän viikon määräaikoja oli käsitellyistä tapauksista lähes neljännes. Määräaika on useissa tapauksissa voinut olla myös määräaika selvitykselle, eli toimijan on tiettyyn määräaikaan mennessä selvitettävä, miten vaaditut puutteet saadaan korjattua. Keskiarvo toiminnan kuntoon saattamiselle oli 16 vuorokautta, pisimmän määräajan ollessa 105 vuorokautta. Pisimmän määräajan oli saanut toimija, joka harjoitti keskuskeittiötoimintaa pienissä ja sopimattomissa tiloissa. Toimijalle annettiin mahdollisuus löytää tarkoituksenmukaiset tilat pitkän määräajan turvin. Keskuskeittiötoiminta oli loppunut ko. tiloissa ennen määräajan loppua.

Kuvassa 1 on esitetty, onko määräyksenmukaiset toimenpiteet tehty määräyksen jälkeen tehtyyn tarkastukseen mennessä.

Kuva 1 Ympäristöterveyspäällikön määräysten noudattaminen. Määräajan jälkeen tehdyllä tarkastuksella havaitut puutteet (n=111).

Määräyksen mukaiset toimenpiteet on tehty 68 %:ssa kohteista jälkitarkastukseen mennessä. Neljäsosassa kohteita toimenpiteitä ei ollut tehty määräajassa. Toimijoille oli pääasiassa annettu lisämääräaika. Määräajan jälkeen tehdyillä tarkastuksilla saatettiin myös havaita uusia, pakkokeinoja vaativia puutteita toiminnassa. Vain kolmessa tapauksessa puutteiden johdosta asetettiin pakkokei-

non tehoste (taulukko 1), eikä missään näistä tapauksista tehostetta lopulta määrätty täytäntöön.

Yhdeksässä tapauksessa toimintaa ei ollut pystytty tarkastamaan määräajan jälkeen. Näissä tapauksissa toiminta oli joko loppunut tai tarkastuksen kohteena oli ollut ulkomyyntitoimija, jonka vastaavaa toimintaa ei päästy tarkastamaan.

Taulukossa 10 on kuvattu elintarvikelain mukaisten pakkokeinojen hajaantumista eri toimijoiden kesken.

Taulukko 10. Ympäristöterveysyksikössä annettujen pakkokeinomääräysten jakautuminen eri toimijoille .

	Toimijoiden määrä	%	Annettujen määräysten määrä	%
Yksi määräys	68	81	68	61
Kaksi määräystä	10	12	19	17
Kolme tai useampia määräyksiä	6	7	24	22
Yhteensä	84	100	111	100

Taulukosta havaitaan, että määräyksiä on annettu yhteensä 84 eri toimijalle. Suurimmalle osalle toimijoista (81 %) on annettu vain yksi määräys. Kymmenelle toimijalle oli annettu kaksi määräystä ja kuudelle toimijalle kolme tai useampia määräyksiä.

Kun verrataan toimijoiden määrää annettujen pakkokeinojen määrään, havaitaan, että pakkokeinot keskittyvät tietyille toimijoille. Kuudelle toimijalle on annettu yhteensä 24 määräystä, eli seitsemälle prosentille määräyksen saaneista on annettu yli viidesosa kaikista määräyksistä. Näistä toimijoista oli tutkittuna ajanjaksona tehty myös neljä esitutkintapyyntöä. Yhtään uhkasakkoa tai muuta määräyksen tehostetta ei kuitenkaan ollut asetettu tai määrätty täytäntöön pantavaksi.

7 Pohdinta

7.1 Yleistä tuloksista

Pakkokeinojen käytössä oli selvä ero yksiköiden välillä: selvästi eniten pakkokeinoja käytettiin ympäristöterveysyksikössä, jossa myös tehtyjen tarkastusten määrä oli suuri. Suhteessa tarkastus- tai toimenpidepyyntömääriin pakkokeinojen määrät olivat hyvin samankaltaiset asumisterveyspuolella kuin ympäristöterveysyksikössä: hieman yli prosentti tarkastuksista tai toimenpidepyynnöistä johti pakkokeinoihin. Tuloksissa tulee huomioida, etteivät toimenpidepyyntöjen määrä ja tarkastusmäärä ole täysin vertailukelpoisia lukuja. Tulos viittaa kuitenkin siihen, että suoritteiden määrän lisääntyessä myös pakkokeinojen määrä lisääntyy.

Päiväkotij- ja koulupuolella ja teollisuusvalvonnassa pakkokeinoja oli käytetty myös suhteessa tarkastusmääriin selvästi vähemmän kuin ympäristöterveysyksikössä tai asumisterveyspuolella. Maaperä ja vesistö-vastuualueella ei kertaakaan tutkittuna ajanjaksona. Päätösten delegointi ympäristöterveyspäällikölle ja täten mahdollisesti nopeampi käsittely ei siis näyttäisi olevan ainoa syy pakkokeinomäärien vaihtelulle. Kyse voi osin olla vastuualueiden omista käytännöistä, joissa painotetaan neuvotteluiden ja sopimisen kautta saatavia ratkaisuja. Ympäristönsuojelulainsäädännössä seuraamukset lain rikkomisessa ovat vakavampia kuin esimerkiksi elintarvikelainsäädännössä, joten tämä voi nostaa kynnystä tehdä esitutkintapyyntöjä poliisille. Määräykset tai asetettavat tehosteet ovat sinällään samantyyllisiä kussakin lainsäädännössä.

Ympäristöterveysyksikössä käsiteltiin vuonna 2009 selvästi enemmän pakkokeinoja kuin kahtena seuraavana vuonna. Tämä saattaa johtua siitä, että ns. rästilitoimia, seisomaan jääneitä hyväksymispäätöksiä alettiin käydä läpi aiempaa aktiivisemmin. Myös elintarvikealan laitosten uudelleenhyväksymisen määräaika oli samana vuonna ja useat pakkokeinot koskivat laitosten toimintaa. Pakkokeinojen menettelyohje uusittiin vuonna 2009, samalla annettiin sisäistä koulutusta ohjeen käyttöön.

Lainsäädännön mukaan tehdyn jaottelun perusteella tulokset eroavat hieman vastuualueittain tehdystä jaosta. Terveystensuojelulain mukaiset pakkokeinot erottuvat aineistosta selvemmin ja niiden perusteella on tehty esimerkiksi reilu neljännes kuulemisista.

Päätöksen tehosteeksi asetettavaa uhkasakkoa ja teettämis- tai keskeyttämisuhkaa on käytetty ympäristökeskuksessa erittäin harvoin. Kuitenkin joissain tapauksissa tehostemenettely olisi voinut johtaa nopeammin lopputulokseen; samoja toimijoita on määrätty lähes samoista asioista useita kertoja. Määräyksen tehostamista esimerkiksi uhkasakolla on pidetty liian aikaa vievänä prosessina, jotta siihen olisi ryhdytty. Tuloksista havaitaan selvästi määräysten kasautuminen muutamalle toimijalle. Uhkasakkomenettelyn rohkeampi käyttö saattaisi vaikuttaa erityisesti näiden toimijoiden toimintaan.

Uhkasakkomenettelyä useammin asia on siirretty poliisin esitutkintaan. Lähes kaikissa selvitettyissä tapauksissa syyttäjää on tuominnut toimijan sakkoihin. Esitutkintaan lähetetään annettuihin määräyksiin nähden kuitenkin erittäin vähän tapauksia.

Ympäristökeskuksen päätöksistä on myös valitettu hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Suurimmassa osassa tapauksista oikeus on hylännyt valituksen perusteettomana. Tällä perusteella hallintolain mukaisia määräyksiä ja periaatteita on osattu viranomaisessa noudattaa hyvin päätöksiä laadittaessa. Ympäristövalvontayksikön asumisterveyspuolen päätöksistä oli valitettu selvästi eniten. Yksi syy tälle saattaa olla kiinteistöyhtiöiden tarve saada lisää aikaa velvoitteiden suorittamiseen. Päätös saa lainvoiman ja velvoittavuuden vasta valitusten käsittelyn jälkeen ja käsittely eri oikeusasteissa voi viedä vuosia.

Kuulemiskirjeet on ympäristöterveysyksikössä toimitettu asianosaisille usein haastetiedoksiantona. Tälle ei ole hallinnollisia velvoitteita. Kuulemisen toimittamisella haastetiedoksiantona voidaan kuitenkin varmistaa kirjeen nopea perillemeno. Tarvittaessa asiaa voidaan käydä läpi toimijan kanssa kuulemiskirjettä toimitettaessa ja usein näin tehdäänkin. Ympäristövalvontayksikkö on toimittanut kuulemiskirjeet tavallisella postilla, joka säästää tarkastajien työmäärää, mutta toisaalta kirjeen perillemenosta ei ole täyttä varmuutta. Päätösten kohdalla oli aina käytetty todisteellista saantia (haastetiedoksianto tai saantitodistus), kuten hyvä hallintotapa määrää.

Useissa tapauksissa haastetiedoksiantona toimittamisesta ei löytynyt tietoa Tarkastaja-järjestelmästä tai kohteen kansioista. Haastetiedoksiantona viedystä päätöksestä ei ehkä tehdä merkintää tai säästetä allekirjoitettua paperia, koska oletetaan käytännön olevan niin selvä. Oikaisuvaatimuksissa ja valituksissa tiedoksisaantipäivällä on kuitenkin merkitystä, joten todisteellisesta tiedoksisaannista tulisi aina löytyä dokumentti.

Kuulemisajat ovat olleet molemmissa yksiköissä varsin pitkiä, ympäristöterveysyksikössä yli puolessa tapauksissa, ympäristövalvontayksikössä neljässä tapauksessa viidestä kaksi viikkoa tai yli, joten asianosaisilla on ollut aikaa tutustua viireillä olevaan asiaan. Ympäristöterveysyksikössä alle kahden viikon kuulemisajoja on kuitenkin selkeästi enemmän. Asiaa ovat yleensä edeltäneet useat kehoitukset, joten asia on harvemmin tullut toimijalle yllätyksenä. Kyseessä voi usein olla myös välittömiä tai lähes välittömiä toimia vaatineet pakkotoimet, joten lyhyemmät kuulemisajat ovat perusteltuja.

Kuulemisesta itse määräyksen antamiseen ei yleensä ole kulunut yli neljää viikkoa. Kuitenkin 40 %:ssa tapauksista aika kuulemisesta määräykseen on ollut yli neljä viikkoa, pisimmillään lähes puoli vuotta. Kuulemisen määräajat ovat kuitenkin olleet reilusti lyhyempiä, joten määräysten laatiminen vienyt runsaasti aikaa. Toimijat ovat voineet pyytää lisää aikaa vastineen laatimiseen (ei tulevan päätöksen määräaikoihin) ja joissain tapauksissa vastineet ovat saapuneet reilusti myöhässä. Tarkastaja on saattanut kuulemisajan jälkeen käydä vielä uuden kerran tarkastuksella kohteessa varmistamassa, ovatko epäkohdat vielä olemassa.

Joissain tapauksissa määräyksen teko on vain unohtunut, kuten pisimmän ajan kohdalla. Tämä ei lisää asian käsittelyn tehokkuutta ja toiminnan uskottavuutta.

Päätöksissä oleva määräaika toimenpiteiden teettämiseksi oli melko lyhyt, yli 60 %:ssa alle kaksi viikkoa tai välittömästi. Määräaika on ollut tiedossa jo kuulemisvaiheessa, joten vastineessaan toimijat ovat tarvittaessa voineet pyytää lisäaikaa toimenpiteiden suorittamiseen. Suuremmille rakenteellisille korjauksille on määräyksissä annettu hyvinkin pitkiä aikoja (jopa kuukausia), joten toimenpiteiden toteuttamiseen on varmasti ollut aikaa.

Seurantatarkastuksella, joka on tehty pakkokeinossa annetun määräajan jälkeen, on havaittu puutteita edelleen neljänneksellä toimijoista. Toimijoita kohtaan on voitu aloittaa uusia pakkotoimia tai toimintaa on kehoitettu saattamaan lainmukaiseksi. Pakkokeinojen kasautumisesta tietyille toimijoille havaitaan, että nämä keinot eivät ole tehokkaita epäkohtien poistamiseen.

Hyvän hallintotavan mukaan toimijaa tulisi informoida, jos vireillä ollut asia raukeaa esimerkiksi kuulemiskäsittelyn aikana. Ympäristövalvontayksikössä asian päättämisestä ilmoitetaan aina kirjallisesti kohteelle päätöskirjeellä. Ympäristöterveysyksikössä tätä käytäntöä ei toistaiseksi ole ollut käytössä, mutta Eviran uusi en mallipohjien valmistuttua käytäntöä on aloitettu.

7.2 Hyvän hallinnon periaatteet

Hyvän hallinnon periaatteet ovat tulosten perusteella toteutuneet melko hyvin pakkokeinojen käytössä. Tarkoitussidonnaisuuden osalta epäselvyyksiä ei tutkimusaineistossa näkynyt. Toimivaltuudet ovat olleet selkeitä, vaikka esimerkiksi ympäristölainsäädännön perusteella toimivallan määräytyminen voi olla joskus epäselvää. Toimivallan delegointi viranhaltijalle ei tulosten perusteella ole vaikuttanut pakkokeinomääriin ainakaan verrattaessa terveydensuojelulain ja elintarvikelain mukaisia pakkokeinoja.

Suhteellisuusperiaatteen mukaan käytettävien keinojen tulee olla kohtuullisia ja järkevässä suhteessa tavoiteltavaan päämäärään nähden. Tutkimuksen perusteella kohtuuttomia keinoja ei ole käytetty, joissain tapauksissa ehkä päämäärään nähden turhan tehottomia keinoja.

Objektiviteettiperiaatteen tulisi taata toimijoille puolueeton käsittely. Tämän toteutumista voi harkita niissä tapauksissa, missä samaa toimijaa on jouduttu määräämään puutteiden vuoksi useita kertoja. Päätöksille on kuitenkin aineiston mukaan ollut selvä laillisuuspohja, eivätkä toimijat, joita kohtaan on aloitettu useita pakkokeinoja, ole valittaneet päätöksistä hallinto-oikeuteen.

Luottamuksensuojan mukaan kohteilla pitäisi olla varmuus siitä, että päätökset ovat oikeellisia ja linjassa aiempien päätösten kanssa, yhdenmukaisuusperiaatteen mukaan kohtelun tulee olla tasapuolista ja johdonmukaista. Tällä hetkellä näiden periaatteiden toteutumista kannattaa seurata. Luottamuksensuojan ja

yhdenvertaisen kohtelun pystyisi parhaiten varmistamaan riittävän tarkan menettelyohjeistuksen ja valmiiden pakkokeinomallien avulla.

8 Jatkotoimenpiteet

Pakkokeinomenettelyä varten olisi hyvä laatia menettelyohje, jossa määritettäisiin suositukset kuulemisajoiksi ja myös esimerkiksi ajalle, joka saa kulua kuulemisen määräajasta määräyksen laatimiseen. Tämä lisäisi pakkokeinojen tehokkuutta ja täten vaikuttavuutta. Määräaikoja olisi myös hyvä seurata tarkemmin, jotta esimerkiksi kuulemisen ja määräyksen välinen aika ei venyisi turhan pitkäksi.

Myös kirjaamiskäytännöt Tarkastaja-järjestelmään tulisi yhdenmukaistaa. Tästä on hyötyä paitsi asioiden tilastoinnissa, myös esimerkiksi käsittelyaikojen pituuk-sien seurannassa. Vanhoja päätöksiä tarvitaan esimerkiksi hallinto-oikeuden vali-tusten varalle ja tarvittavat tiedot löytyvät järjestelmästä nopeammin, kun ne on selkeästi merkitty. Talon sisällä tehtävät ja työntekijät voivat vaihtua, jolloin tarvit-tavien asiakirjojen löytäminen voi olla vaikeaa ilman selkeää järjestelyä. Selvät tiedot kuulemisajoista ja päätöksenteosta ovat tärkeitä paitsi asiakkaiden, myös viraston oikeusturvan kannalta.

Kynnys pakkokeinojen käyttöön on ympäristökeskuksessa korkea johtuen menet-telyn työläydestä. Tuloksista myös nähtiin, että uhan käyttö päätöksen lisäksi ja havaittujen vakavien puutteiden ilmoittaminen esitutkintaviranomaiselle tulisi kui-tenkin olla, jos ei rutiininomaista, kuitenkin menettelyltään selkeää. Tämä lisäisi myös pakkokeinojen vaikuttavuutta.

Ympäristöterveysyksikössä valmiit pohjat ovat helpottaneet päätösten laatimista. Kullekin lainsäädännölle tulisi laatia pakkokeinopohjia, joiden lainmukaisuus tulee varmistaa säännöllisesti. Tämä lisäisi myös asiakkaiden yhdenmukaista kohtelua.

Kirjallisuus

Elintarvikelaki 23/2006, muutos 352/2011

Evira 2012: Opas elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa. Eviran ohje 100011/2.

Hallintolaki 434/2003

Jätelaki 1072/1993, uusi 646/2011

Laakso S., Suviranta O., Tarukannel V. 2006: Yleishallinto-oikeus. Jyväskylä 2006.

Lepistö O. 2008: Hyvän hallinnon periaate ympäristöterveydenhuollon pakkokeinomenettelyssä. Helsinki 2008.

Mäenpää O. 2003: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. Helsinki 2003.

Pakkokeinolaki 450/1987

Pennanen J. (toim.) 2006: Ympäristölainsäädännön laillisuusvalvonta - erityisesti ympäristönsuojelulain näkökulmasta. Suomen ympäristö 11/2006. Vammala 2006.

Perustuslaki 731/1999

Terveystensuojelulaki 763/1994

Ympäristönsuojelulaki 86/2000

KUVAILULEHTI / PRESENTATIONSBLAD / DOCUMENTATION PAGE

Julkaisija Utgivare Publisher	Helsingin kaupungin ympäristökeskus Helsingfors stads miljöcentral City of Helsinki Environment Centre	Julkaisuaika/Utgivningstid/ Publication time Joulukuu 2012 / December 2012	
Tekijä(t)/Författare/Author(s)		Elina Pahkala	
Julkaisun nimi Publikationens titel Title of publication		Hallinnolliset pakkokeinot Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa 2009–2011 Administrativa tvångsmedel i Helsingfors stads miljöcentral 2009–2011 Administrative Coersive Measures in City of Helsinki Environment Centre 2009–2011	
Sarja Serie Series		Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja Helsingfors stads miljöcentrals publikationer Publications by City of Helsinki Environment Centre	Numero/Nummer/No. 14/2012
ISSN 1235-9718		ISBN 978-952-272-382-6	ISBN (PDF) 978-952-272-383-3
Kieli Språk Language		Koko teos / Hela verket / The work in full Yhteenveto/Sammandrag/Summary Taulukot/Tabeller/Tables Kuvatekstit/Bildtexter/Captions	fin fin, sve fin fin
Asiasanat Nyckelord Keywords		Hallintopakko, elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, jätelaki, ympäristönsuojelulaki Tvångsmedel, livsmedelslag, hälsoskyddslag, avfallslag, miljöskyddslag Coersive measures, food act, health protection act, waste act, environmental protection act	
Lisätietoja Närmare upplysningar Further information		Elina Pahkala, puh./tel. (09) 310 31528 Sähköposti/e-post/e-mail: etunimi.sukunimi@hel.fi/ fornamn.efternamn@hel.fi / first name.surname@hel.fi	
Tilaukset Beställningar Distribution		 Sähköposti/e-post/e-mail: ymk@hel.fi	

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2011

1. Pakarinen, R., Hahkala, V. (toim.) Östersundomin yhteisen yleiskaava-alueen luontoselvityksiä
2. Rämö, S., Sjövall, A. Yhteenveto eurooppalaisten kaupunkien ympäristöpoliittisista linjauksista
3. Luontotieto Keiron Oy. Jakomäen muinaisrantakivikon luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma
4. Pönkä, A., Hiillos, K., Kivikoski, L., Nikkola, K., Vuorilehto, V.-P., Kalso, S. Raakaveden vaikutus Helsingissä käytettävän talousveden laatuun
5. Kupiainen, K., Pirjola, L., Ritola, R., Väkevä, O., Viinanen, J., Stojiljkovic, A., Malinen, A. Street dust emissions in Finnish cities – summary of results from 2006–2010
6. Räsänen, M., Karvinen, V., Muurinen, J., Sopanen, S., Pääkkönen, J.-P. Helsingin ja Espoon merialueen tila vuonna 2010. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu.
7. Paavola, T., Pahkala, E. Marjojen ja sienten alkuperämaamerkinnot ja jäljitettävyyden Helsingissä 2010
8. Aspelund, P., Seimola, T., Leikas, P., Paaer, P. Harakan saaren luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2020
9. Yrjölä, R. Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2010
10. Luontotieto Keiron Oy. Vantaanjoentörmän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2020
11. Wahlman, S. Yleisten uimarantojen hygienian, uimavesiluokitus ja kuluttajaturvallisuus Helsingissä vuonna 2011

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2012

1. Iivonen, V. Ravintoloiden pizzatäytteiden mikrobiologinen laatu Helsingissä 2010
2. Yrjölä, T., Viinanen, J. Keinoja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi Helsingin kaupungissa
3. Salla, A., Nurmi, P., Riipinen, M. Lumen läjityksen ympäristövaikutukset Helsingissä
4. Muurinen, J., Pääkkönen, J.-P., Räsänen, M., Vahtera, E., Turja, R., Lehtonen, K. Helsingin ja Espoon merialueen tila vuosina 2007–2011. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu.
5. Savola, K. Helsingin metsien kääpäselvitys 2011
6. Miettinen, O. Orvakalajistoselvitys Veräjämäen, Patolan ja Talin alueilla 2011
7. Karreinen, A. Grillikioskit ja niissä myytävien elintarvikkeiden mikrobiologinen laatu Helsingissä 2011
8. Määttä, A., Pynnönen, T., Parviainen, S., Kokkonen, J., Korhonen, J., Kontkanen, O., Jääoja, J., Hänninen, O., Keskinen, A., Huhtinen, T., Lahti, T., Kilpi, L., Viinikainen, M. Helsingin kaupungin meluselvitys 2012
9. Määttä, A., Pynnönen, T., Parviainen, S., Kokkonen, J., Korhonen, J., Kontkanen, O., Jääoja, J., Hänninen, O., Keskinen, A., Huhtinen, T., Lahti, T., Kilpi, L., Viinikainen, M. Helsingfors stads bullerutredning 2012
10. Yrjölä, R., Kontiokorpi, J., Luostarinen, M., Santaharju, J., Sarvanne, H., Tanskanen, A., Vickholm, J. Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2011. Vuoden 2011 tulokset ja vuosien 2001–2011 seurannan yhteenveto.
11. Nyyssönen, M. Tapahtumien ympäristöasiat – tarvekartoitus
12. Haahla, A., Heinonen-Guzejev, M. Melun terveysvaikutukset ja ympäristömelun häiritsevyys
13. Wahlman, S. Yleisten uimarantojen hygienian, uimavesiluokitus ja kuluttajaturvallisuus Helsingissä vuonna 2012
14. Pahkala, E. Hallinnolliset pakkokeinot Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa 2009–2011